

Rozvoj a podpora škol pro využití mobilní ICT ve výuce

CZ.1.07/1.3.00/51.000

1

Souhrn výukových materiálů ke kurzu: „Inovace výuky českého jazyka pomocí tabletu“ (B3.1)

Tento projekt je spolufinancován Evropským sociálním fondem a státním rozpočtem České republiky.

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Obsah

Metodické listy pro výuku českého jazyka.....	2
Dílna psaní.....	4
Příprava na vyučovací hodinu.....	4
Příběh o našem psovi.....	7
Příloha – Ukázka z knihy Ďáblík.....	8
Slovníček metod.....	9

Metodické listy pro výuku českého jazyka

1. Fáze evokace

Téma	Rosomák
Popis situace	Probírané učivo: Porozumění textu Cíl hodiny: - Žák zhodnotí pravdivost výroků, svá tvrzení opře o přečtený text - Žák porovná informace z textu (text písně) s dalším informačním zdrojem (text o rosomákovi) Hodina je určena pro žáky 5. ročníku ZŠ Mezipředmětové vztahy: přesah do přírodovědy (polární pás)
Metoda	Motivace: píseň Pták Rosomák (Olympic) metoda výroky
Přínos	Žáci odhadují pravdivost výroků a důvěryhodnost zdroje (textu písně)
Aplikace	Socrative, PicCollage
Metodický popis	• učitel pustí žákům motivační píseň Pták Rosomák (www.youtube.com) • žáci dostanou QR kód, prostřednictvím aplikace QRreader si načtou text písně • žáci si (za opětovného poslechu písně) pročítají text • otevřou webový prohlížeč • zadají adresu www.socrative.com • žáci kliknou na tlačítko STUDENT LOGIN, zadají heslo třídy, které jim nasdílí učitel a kliknou na JOIN ROOM • po zadání svého jména žáci postupně hodnotí, je-li nabízený výrok pravdivý (TRUE) či nepravdivý (FALSE), svou odpověď potvrdí tlačítkem SUBMIT ANSWER

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

2. Fáze uvědomění

Téma	Rosomák
Popis situace	navazuje na fázi evokace
Metoda	čtení s otázkami
Přínos	žáci pracují ve dvojicích s textem v několika fázích: - text čtou po odstavcích, po každém odstavci tvoří otázky (návrat k textu), na otázky odpovídají (další návrat k textu)
Aplikace	tištěný materiál, vytvořený v Google Docs
Metodický popis	- žáci se rozdělí do dvojic - ve společné práci s učitelem "namodelují" metodu čtení s otázkami (po přečteném odstavci klademe otázky k textu i za text, odpovídáme s oporou v textu) - touto metodou postupují žáci ve čtení dalšího textu (vždy po odstavci) - na závěr této fáze vyzve učitel žáky k vyslovení zajímavých otázek, které při práci s textem kladli, žáci na ně společně odpovídají

3. Fáze reflexe

Téma	Rosomák
Popis situace	práce navazuje na fázi uvědomění významu
Metoda	návrat k výroků, pětílístek
Přínos	žáci zreflektují své odhady ne/pravdivosti výroků z fáze evokace, z nabytých informací z textu znovu hodnotí výroky, své postřehy z četby zaznamenávají prostřednictvím metody pětílístek (co si pamatují)
Aplikace	Socrative.com (učitel), Word Mover
Metodický popis	- na webu Socrative.com učitel promítne žákům výsledky jejich odhadů (výroky) - žáci hodnotí pravdivost výroků vzhledem k přečtenému textu, svá hodnocení podkládají přesnými citacemi textu - v aplikaci Word Mover vytvářejí metodou pětílístek záznam o Rosomákovi - žáci společně zhodnotí svou práci v hodině (papírová lepítka na flipchart)

Téma:	<i>Dílna psaní</i>
Předmět:	Český jazyk
Časová dotace:	2 vyučovací hodiny
Autor lekce:	Mgr. Lenka Skýbová

Cíle:

cíle z hladiny LOT	– žák doplní slova do vět na základě přečteného textu – žák reprodukuje obsah přiměřeně složitěho sdělení
cíle z hladiny HOT	– na základě informací získaných během lekce žák vytvoří krátký příběh
Čtenářský cíl	– žák spontánně vyjadřuje pocity a myšlenky týkající se toho, co se mu přečetlo
Oborový cíl	– žák sestaví osnovu vyprávění a na jejím základě vytvoří krátký písemný projev s dodržením časové posloupnosti

Důkaz o učení:

– pracovní list v aplikaci Stick Around – pracovní list s napsaným příběhem
--

Struktura lekce:

	<i>použitá metoda</i>	<i>čas</i>
EVOKACE	Tajemná slova Čtení příběhu Pracovní list Stick Around	5 minut 10-15 minut 5 minut
UVĚDOMĚNÍ SI VÝZNAMU	Píšeme příběh	30-40 minut
REFLEXE	Sdílení příběhů Pětilístek	10 minut 5 – 10 minut

Materiál: např. použité webové stránky, učebnice, text, pomůcky - PŘESNÁ CITACE:

NIEMI, Mikael. *Đáblík*. Vyd. 1. V Praze: Knižní klub, 2013, 186 s. ISBN 978-80-242-3784-8.

EVANS, Marilyn, Jo Ellen MOORE a Leslie SORG. *Píšeme příběh: 1.-3. třída*. 1. vyd. Dobříš: Šafrán, 2013, 94 s. ISBN 978-80-260-4185-6.

Podrobněji k jednotlivým fázím:

Tajemná slova

SVĚTLA MORDA TRHÁKY SLECHY

Na tabuli umístíme čtyři slova odlišená barevně. Žáci dostanou do dvojice čtyři lístečky z barevného papíru. Dvojice žáků má 3 minuty na to, aby se poradila, jak spolu mohou tato slova souviset a co znamenají. Význam jednotlivých slov napíší na kartičku stejné barvy, jako je dané slovo na tabuli. Barevné kartičky nakonec umístí na tabuli pod správné slovo.

Společně si záznamy žáků přečteme a odhalíme, o kom bude dnešní vyučovací hodina.

Metodická poznámka: Je dobré žáky upozornit, aby své záznamy psali velkým písmem, nejlépe fixem a čitelně. Tajemná slova jsou vytvořena v aplikaci Pic Collage a jsou k dispozici v příloze.

Čtení příběhu

Nejprve si s žáky krátce popovídáme o psech. Kdo má doma nebo někdy měl psa, jak se o něj stará, případně zda zažili nějakou zajímavou příhodu. Následně vyučující přečte žákům úryvek o štěněti z knihy švédského autora Mikaela Niemiho „Dáblík“. Žáci mají příběh pozorně poslouchat, jelikož po čtení příběhu bude následovat samostatná práce s otázkami k porozumění čteného textu.

Metodická poznámka: V této fázi vyučovací hodiny by mělo zaznít několik různých příběhů, kde hlavní postavou/hrdinou bude pes. Žákům to ulehčí práci v druhé části vyučovací hodiny. Úryvek z knihy je k dispozici v příloze.

Pracovní list Stick Around

Žáci obdrží dotykové zařízení s aplikací Stick Around a s pracovním listem s názvem doplňování vět. Přečtou si text v pracovním listu a doplní správné odpovědi pomocí lístečků, které mají v aplikaci k dispozici. Lístečky, které nejsou správně, umístí do fialového rámečku na pracovním listu. Věty v pracovním listu jsou z přečteného příběhu o štěněti. Aplikace Stick Around žákům vyhodnotí jejich odpovědi. Na závěr si společně přečteme správně doplněné věty.

Metodická poznámka: Vytváříme bezpečné prostředí pro žáky, je potřeba ubezpečit žáky, že i když aplikace pracovní list vyhodnotí, nebudou se jejich odpovědi známkovat. Aplikace umožňuje uložení vyplněného pracovního listu jako fotografie do obrázků. Žáci mohou svůj pracovní list odeslat emailem rodičům.

Pracovní list stejně jako návody na práci s aplikací Stick Around jsou připraveny ke stažení na adrese <http://dotkniseskoly.eu/#course/detail/16> v sekci texty přidané lektory.

Pokud škola nevlastní dotykové zařízení pro žáky, lze použít pouze jeden tablet a obraz přenášet na interaktivní tabuli, plátno či televizor. Pracovní list v tomto případě udělají všichni společně.

Píšeme příběh

Metodická poznámka:

V této fázi vyučovací hodiny je možné použít tři způsoby, jak zadávat žákům psaní:

skupinová práce – celá třída spolu s učitelem píše příběh na určité téma

řízená práce – celá třída pracuje na stejném tématu, ale každý žák píše část příběhu sám

samostatná práce – po zúžení tématu píše každý žák svůj vlastní příběh

Jakou variantu vyberete, záleží na věku a vyspělosti žáků. Pracovní list je k dispozici v příloze.

Každý žák obdrží pracovní list s textem s názvem „Příběh o našem psovi“. S tímto pracovním listem budou pracovat v každé variantě odlišným způsobem.

Skupinová práce

Učitel má na tabuli či flipchartu nachystány stejné věty a oddíly jako žáci na pracovním listě. Společně si přečtou otázku položenou ke každé části, žáci navrhnou slova či slovní spojení, která vyjadřují odpověď na otázku, a vyučující je zapisuje na tabuli. Do každého oddílu je dobré zaznamenat 6 – 8 slov či slovních spojení. Žáci prozatím do pracovního listu nic nezapisují.

Po vyplnění všech oddílů se vyučující vrací na začátek a společně s žáky tvoří příběh. Ke každému oddílu s pomocí navržených slov vymyslí žáci jednu či dvě věty. Učitel je napíše na tabuli. Až je příběh vymyšlen a zapsán učitelem celý, opíší si jej žáci do pracovního listu a nakreslí k němu obrázek.

Řízená práce

První fáze je podobná jako při skupinové práci.

Učitel má na tabuli či flipchartu nachystány stejné věty a oddíly jako žáci na pracovním listě. Společně si přečtou otázku položenou ke každé části, žáci navrhnou slova či slovní spojení, která vyjadřují odpověď na otázku, a vyučující je zapisuje na tabuli. Do každého oddílu je dobré zaznamenat 6 – 8 slov či slovních spojení. Žáci prozatím do pracovního listu nic nezapisují.

Po vyplnění všech oddílů vyučujícím na tabuli již žáci samostatně tvoří příběh. Ke každému oddílu s pomocí navržených slov vymyslí žáci jednu či dvě věty a zapiší je do pracovního listu. Pokud jim to čas dovolí, mohou dokreslit obrázek.

Samostatná práce

V této variantě žáci celý příběh zpracují samostatně. Je na nich zda si nejprve vymyslí pomocná slova či rovnou píšou k danému oddílu jednu či dvě věty do příběhu.

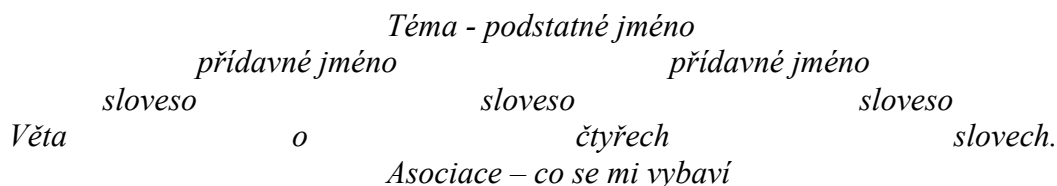
Sdílení příběhů

Sdílení proběhne pouze ve variantách řízené a samostatné práce. Žáci si ve skupinách navzájem příběh přečtou, následně vyberou za skupinu jeden, který autor, pokud souhlasí, přečte celé třídě. Následně všechny příběhy vyvěsíme na viditelném místě ve třídě.

Metodická poznámka: Opět dbáme na bezpečné prostředí pro žáky. Pokud někdo z žáků nechce svůj příběh s ostatními sdílet, nenutíme ho.

Pětílístek

Jedná se o metodu, která slouží ke shrnutí tématu, informací, názorů a postojů. Žáci na téma pes vymyslí pětílístek slov a zapiší pomocí následujícího schématu:

Pětílístky opět vzájemně nasdílíme. Tentokrát necháme přečíst pětílístek 3-4 žáky.

Metodická poznámka: V této fázi hodiny je rozhodující, zda škola vlastní dotyková zařízení pro žáky. Jestliže ano, vytvoří žáci pětílístek v aplikaci Word Mover. Jestliže škola nemá k dispozici dotyková zařízení pro žáky, vytvoří žáci pětílístek na prázdný list papíru.

Příběh o našem psovi

1. Postavy a prostředí

Jak pes vypadá? Kde je pes?

2. Děj

Co pes dělá? Jaké má potíže?

3. Závěr

Co se stalo nakonec? Jak to skončilo?

Příloha č.1 – Text

Úryvek z knihy Ďáblík (Mikael Niemi).

Přišel jsem domů a hodil školní tašku do rohu předsíně. Otso mě nadšeně vítal, pobíhal kolem a válel se na koberci v předsíni. Stále víc se měnil. Nohy měl tlustší a silnější, tuhé štětiny mu vypadaly a postupně je nahradila nahnědlá srst. Oči měl žluté a v tlamě tesáky, ale hlavu měl větší a kulatější. Vzadu mu narostl krátký ocásek.

Pořád byl maličký jako štěňátko, ale každým dnem se zvětšoval. Navíc hrozně rád zlobil. Zvedl jsem ho a podrbal a on mě olízl a dychtivě kníkal. Pak se mi vyčural na košili. Rychle jsem pod ním podržel ruku a odnesl ho k bedničce s novinovým papírem, kterou jsme postavili do rohu. Chvilí se tvářil překvapeně, ale pak se ještě trochu vyčural a já jsem ho pohladil po hlavičce.

„Hodnej Otso!“ Nalil jsem do misky mléko a on si do ní stoupl oběma předníma nohama a začal chlemtat.

Slovníček metod

ANO - NE

Učitel rozdá žákům tabulku se sadou výroků a dalšími třemi sloupečky. Žáci si samostatně přečtou tvrzení v tabulce a rozhodnou se, zda jsou podle nich pravdivá či nikoliv. Svoji odpověď zapíší do sloupečku „Před čtením“. Učitel poté může zmapovat rozptyl žakovských odpovědí. Záměrem je sdílet větší či menší různost odpovědí u jednotlivých výroků. Nejde mu o jakékoli vyhodnocování správnosti. Poté si žáci samostatně přečtou text, odloží jej, vrátí se k tabulce a do sloupce „Po čtení“ zapíší, zda jsou tvrzení pravdivá či nikoliv, bez souběžného vracení se k textu. Učitel může zmapovat například počet změněných odpovědí, které žáci ve své tabulce mají. Učitel společně se žáky prochází jednotlivé výroky a žáci, již s pomocí textu, hledají pro své odpovědi ano – ne důkazy v textu, diskutují o nich. Někteří se v té chvíli ubezpečí o své odpovědi v prostředním sloupečku – a do pravého si ji jen přepíší. Někteří se pomocí důkazů z textu rozhodnou pro změnu své minulé odpovědi.

Analýza věcných rysů

Tato učební strategie je vhodná pro aktivizaci a rozvíjení znalostí daného tématu, stejně jako pro shrnutí základních poznatků žáků. Žák srovnává rysy nových nebo méně známých jevů s dvěma i více dalšími důvěrně známými jevy. Učitel připraví tabulku, se kterou žáci pracují. Názvy jednotlivých jevů/témat jsou napsány v levém sloupci tabulky a sledované rysy, podle nichž budou tato témata porovnávána, jsou uvedeny v horním řádku tabulky. Aktivita probíhá takto: Učitel se se žáky dohodne, jaká označení budou používat pro každý věcný rys (př. „+“ pro „ano“, „-“ pro „ne“, „?“ pro vyjádření nejistoty, neznalosti). O známých jevech může učitel se žáky pohovořit, aby aktivoval jejich dosavadní znalosti. Následuje činnost, při které se žáci seznamují s novými jevy/tématy (četba textu, výklad...) a kdy si zaznamenávají dále do své tabulky. V závěrečné fázi si potvrzují své předpoklady, navrhuji opravy a diskutují o nových poznatcích. Metodou analýzy věcných rysů jsou rozvíjeny zejména tyto dovednosti: žák porovnává shodné a rozdílné rysy několika jevů/témat; tvoří hypotézy k novému tématu, odvozuje je z rysů známějších témat; opravuje své hypotézy na základě nových poznatků. Metoda analýzy věcných rysů v sobě zahrnuje fázi evokace a uvědomění si významu.

Argumentační esej je významnou reflexivní pomůckou, která by měla následovat až po důkladném studiu problematiky, odpovědné přípravě a sběru argumentů i protiargumentů, nejlépe až po debatě s ostatními, ať již jsou to laici nebo odborníci. V argumentačních esejích totiž autor buduje anebo brání určité stanovisko přinášením argumentů pro, ale i proti. Psaní argumentačního eseje je snažší, když si pisatel umí představit čtenáře a imaginárně s nimi komunikuje už při psaní. Argumentační esej by měly tvořit tyto části: název, tvrzení (stanovisko k nějakému problému), argumenty (důvody pro tvrzení), důkazy pro argumenty, východisko, protiargumenty, vyvrácení protiargumentů, závěr (výhled nebo otevřená otázka) → [Více](#)

Brainstorming

Podstata metody spočívá v sepisování všeho, co žáci o daném tématu vědí, co je napadne v souvislosti s tématem apod. Může probíhat individuálně, ve dvojicích i v celé skupině. Skupinový brainstorming vyžaduje tzv. zapisovače, kterým bývá nejčastěji učitel. Základním pravidlem brainstormingu je, že se zapisuje vše, co žáci říkají. Učitel může žáky usměrňovat tím, že se jich ptá na

něco, o čem se ještě nediskutovalo, ale co se týká tématu. Učitel by se měl, co možná nejvíce, zdržet vlastního projevu a nechat mluvit žáky. Rolí učitele je vést, povzbuzovat k myšlení a pozorně žákům naslouchat. Párový brainstorming, při kterém zapisují své nápady dvojice, je zvláště vhodný pro žáky, kteří mají zábrany projevovat se ve větší skupině. Písemnou podobou skupinového brainstormingu je brainpool. Tato metoda rozvíjí zejména následující dovednosti: žák se soustředí po stanovenou dobu na téma; přijímá nápady svých spolužáků bez kritiky; nabízí své nápady bez zábran; neopakuje, co už bylo řečeno; vrací spolužáky k tématu, pokud skupina odbočí. Brainstorming najde uplatnění ve fázi evokace nebo reflexe → [Více i](#)

Bod zlomu je diskusní strategie, při které se v dialogu dospívá od shody ve dvojicích, přes menší skupinky až po závěrečný konsenzus v celé třídě. Je to poměrně náročná metoda na čas organizaci i pomůcky, ale dodržení pravidel přináší účastníkům většinou silný zážitek a povědomí o rozhodovacích procesech a pravidlech řízení. Připravte sadu výroků na jednotlivých kartičkách. Každá dvojice studentů obdrží jednu sadu. Úkolem je dohodnout se na řazení výroků od těch, s nimiž oba studenti souhlasí, až k těm, s nimiž ani jeden nesouhlasí. Po dohodě se lístky s výroky nalepí na papír. Nakonec se dvojice dohodne, kde udělat dělicí čáru mezi výrokem, kterým by se chtěli zabývat, a těmi, které považují za méně důležité. Ty budou pod „bodem zlomu“. Po práci ve dvou se dvojice spojí ve čtveřice a aktivita se opakuje. Čtveřice musí dostat novou sadu výroků. Totéž můžeme opakovat s celou třídou a novou sadou výroků. Po skončení aktivity reflektujte: co si studenti uvědomili o obsahu lístečků; o týmové spolupráci; o své schopnosti zaujmout jasné stanovisko a argumentovat pro něj ve dvojici (v malé skupině, velké skupině); co si uvědomili o své (ne)schopnosti přijímat cizí argumenty a ustupovat; co si uvědomili o svém místě ve skupině; co si uvědomili o tom, jak může probíhat vyjednávání a rozhodování → [Více i](#)

Co by se nestalo, kdyby se..., je velmi jednoduchá aktivizační metoda, při které vedeme žáky k práci s informacemi a vytváření si vlastního názoru na jev, skutečnost nebo osobu. Její předností je, že zadání tvoří otevřená otázka, která nutí žáka pro odpověď posuzovat důsledky zjištěných faktů. Otázka může znít: „Co by se nestalo, kdyby se nenarodil Karel IV.?“. Pro získání informací se doporučuje pracovat s internetem a výstup podrobit diskuzi a oponentuře žáků.

Čtení s otázkami probíhá tak, že text rozdělíme na několik částí a čteme jej po úsecích všichni najednou. Pokaždé, když v četbě ustaneme, klademe studentům otázky, případně úkoly, které je vedou ke kritické analýze a kritickému uvažování. Otázky mohou směřovat k tomu, co lze nalézt přímo v textu (např.: Jakými prostředky autor dosahuje...; Kolik postav se na příběhu podílí?) nebo směřují za text (např.: Co měla postava z textu podle tebe správně udělat? Jak se asi postava teď cítí? Máš podobnou zkušenost jako postava z textu? Co by se stalo, kdyby...? Jaké další stresující faktory kromě pohružky šéfa jsou při práci v médiích stále ve hře?). Je podstatné, aby otázky směřovaly k cílům lekce a aby studenti vytvářeli na základě otázek vlastní závěry. Hledání odpovědí může být jak individuální, tak skupinové, nebo společné. Na závěr si mohou žáci písemně zformulovat hlavní myšlenky textu a vlastní stanovisko k tématu → [Více i](#)

Čtení v rolích

Na tuto metodu se žáci rozdělí do skupinek. Každá skupinka dostane text a každému žákovi je přisouzena konkrétní role. Žák pracuje s textem dle charakteru své role a zaměřuje se na určitý úkol. Výsledek svého snažení prezentuje v rámci skupiny a diskutuje o něm s ostatními členy skupiny. Role by měl učitel dávat takové, aby byly přiměřené věku a tématu. Příklad rolí: Hledač spojitostí – hledá spojitosti mezi textem a vnějším světem. Tvůrce otázek – vypracuje seznam otázek pro diskusi ve skupině. Kreslíř – nakreslí obrázky důležitých postav, prostředí či dějů; s ostatními potom o obrázcích diskutuje. Hledač citací – vyhledá v textu několik úseků, které považuje za vhodné, přečte je nahlas celé skupině. Vykladač postav – pečlivě se zamýšlí nad postavami a diskutuje o nich s ostatními. Stopař – sleduje pohyb postav z jednoho místa na druhé. Hledač zajímavých slov – vyhledá v textu zajímavá, nejasná, důležitá či nová slova, upozorní na ně ostatní a společně o nich diskutují. Zpravodaj – na konci diskuse podá učiteli nebo celé třídě zprávu o tom, jak diskuse proběhla. Čtení v rolích se zaměřuje na rozvoj dovedností, které dělají z žáka dobrého „debatéra“. Žák mimo jiné prezentuje svůj názor a obhajuje své stanovisko; naslouchá ostatním členům skupiny; nahlíží na problém, na text, z různých hledisek; analyzuje text a zvažuje vnější souvislosti. Metoda čtení v rolích je vhodná pro fázi uvědomění si významu.

Čtyři rohy

Do všech rohů třídy ve třídě umístí učitel papíry a na každém z nich je po jedné otázce. Žáci přecházejí individuálně od jednoho papíru ke druhému a připisují své odpovědi na otázky. Je důležité, aby si před tím, než napíší svou odpověď, přečetli předchozí odpovědi spolužáků, podnítí je to tak k dalšímu uvažování a nové odpovědi.

Imitum

Metoda Imitum je metoda zaměřená na výuku cizích jazyků. Postupuje opačně než výuka ve školách. Než se učít cizí jazyk od jednotlivých slovíček, která byste se pak učili skládat do vět a větších celků, je mnohem efektivnější napřed rozumět celku (příběh, věta). Je to jako skládanka, protože ta se vám také lépe skládá, když dopředu víte, jak má vypadat hotová. Tímto způsobem využíváte svoji logickou paměť, která je mnohem účinnější než paměť mechanická (biflování). S rostoucím věkem se navíc logická paměť ještě zlepšuje, na rozdíl od té mechanické. Výukové materiály pro metodu Imitum proto obsahují pouze celé věty. Nejsou to věty izolované, ale v rozhovorech a širších tematických souvislostech. Tak se naučíme porozumět a časem také napodobit věty každodenních konverzací. Ve větách se zároveň naučíme slovíčka a podvědomě vstřebáme gramatiku. Pro výuku lze nejlépe využít ICT. Při poslechu nahrávek zároveň vidíte zvýrazněná jednotlivá slova tak, jak je právě slyšíte (karaoke). Takto se naučíte nejen výslovnost jednotlivých slov, ale i jejich psanou podobu. Zobrazit lze ke každému slovu i doslovný překlad, který nahrazuje slovník. Takto „přeložená“ věta pomáhá pochopit, jak rodilý mluvčí větu sestavuje, ale nemusí vždy vypadat „gramaticky“ správně. Pro lepší porozumění je tento překlad někdy doplněn vysvětlivkami → [Více](#)

I.N.S.E.R.T je základní metoda kritického myšlení, kterou lze použít při četbě naučeného textu.

Žáci dostanou úkol text důkladně přečíst. Během čtení žáci narážejí na nejrůznější informace. Aby se v nich lépe vyznali, používají znaménka. Těmito znaménky vyjadřují žáci svůj vztah k informacím v článku nebo naučném textu. Nejde tu o konkrétní slova, ale o myšlenky, které tak žáci nepřímou zviditelňují, a mohou o nich hovořit. Značky zvyšují jejich pozornost a pomáhají jim s porozuměním. Používáním značek si žáci rozdělí text podle myšlenek, které při čtení získali na ty:

1. které již znají – označí je fajfkou
2. které jsou v rozporu s tím, co už znají – označí znaménkem mínus
3. které jsou nové a důvěryhodné – označí znaménkem plus
4. kterým nerozumí a potřebovali by se o nich dozvědět více – označí otazníkem

Učí se tak text promýšlet, ne jen z paměti. Ve výsledku značky pomáhají při rychlé orientaci v textu a zápisu nejpodstatnějších poznatků. Důležité je vyzvat žáky, aby si během čtení dělali znaménka, nemusí označit každou informaci, stačí jedna nebo dvě na odstavce. Znaménka by měli dělat už při prvním čtení, ne až po předčtení celého textu. Po přečtení, požádejte žáky, aby ke každé značce vypsal informace, které jsou pro ně důležité. Ideální je použít přehlednou tabulku se 4 řádky. Tím dochází v první fázi k zpracování a roztřídění informací podle důležitosti a vztahu žáka k poznatkům (známé, nové – důvěryhodné, nedůvěryhodné) a propojení vlastních poznatků s novými informacemi. V druhé fázi pak vybírají žáci ty nejdůležitější poznatky, které se učí formulovat spolu s otázkami, na které potřebují znát další odpovědi. Přínosné je umožnit žákům své poznámky porovnávat ve dvojicích nebo skupině. Eliminují se tak chyby a rozšiřují poznatky. Po dohodě mohou žáci změnit způsob označení. Na prvním stupni je potřeba značky i text přizpůsobit věku žáků. Např. zajímavé informace označí červeně. U starších dětí doporučuji zůstat u značek, které více zaměřují pozornost na myšlenky a ne na text → [Více i](#)

Imaginace (řízená představivost)

Tato metoda je jedním z cvičení, které vedou přímo k rozvoji písemného projevu. Jejím cílem je naučit žáky zpomalit tékající mysl a nechat pracovat vlastní fantazii. Abychom uvedli žáky do procesu řízené představivosti, můžeme postupovat následujícím způsobem: ztlumíme světla a požádáme žáky, aby si položili hlavu na lavici a zavřeli oči. Řekneme jim, aby se zhluboka nadechli a uvolnili se. Učitel potom nahlas, pomalu a jemně říká pokyny, které pomáhají žákům vybavit si obrazy nebo momenty zážitků (imaginárních, nebo skutečných). Mezi pokyny necháváme dlouhé pomlky, čímž umožníme žákům zkoumat jejich vlastní představy. Žáci si mohou během učitelových pokynů zapisovat myšlenky, nebo jen slova, která je napadnou. Po konci cvičení sepíší žáci vše, co jim jde hlavou k danému tématu. Metoda řízené představivosti vede k rozvoji: aktivace vlastní představivosti; oživení zážitků z minulosti, jejich zkoumání, dokreslování detailů; vybavení si dojmů; převod myšlenek do slov. Řízenou představivost lze použít ve fázi evokace i reflexe → [Více i](#)

Kostka je metoda, při které žáci prozkoumávají téma z různých pohledů, odpovídají postupně na složitější otázky, zaujímají vlastní stanovisko, vytvářejí hypotézy a hledají pro ně podklady. Učitel přinese do třídy kostku, nejlépe větší velikosti, vytvořenou z kartonu, nebo polepenou papírem. Místo obvyklých šesti čísel jsou na stranách kostky napsána následující slova: popiš, porovnej, asociuj, analyzuj, aplikuj, argumentuj pro a proti. Jednotlivé strany vyjadřují různé pohledy, jimiž lze určité téma zkoumat. Učitel stanoví námět, o kterém mají žáci pomocí kostky přemýšlet. Může to být

nějaký předmět, událost nebo jev (např. pes, husitství, či gravitace). Vyzve žáky, aby téma podle zadání na každé straně kostky popsali:

Popiš: Podívej se a téma zblízka a popiš, co vidíš (barvy, tvary, typické znaky).

Porovnej (srovnej): Čemu se téma podobá, od čeho se téma liší.

Asociuj: Nač si při tématu vzpomeneš, co ti téma připomíná.

Analyzuj: Z čeho to je, z čeho se to skládá, jak je to udělané (když nevíš, pokus se něco vymyslet).

Aplikuj: K čemu se to hodí, co bys s tím mohl udělat, jak to můžeme použít.

Argumentuj pro a proti: zaujmi stanovisko a podpoř jej argumenty, mohou být logické i pošetilé

Na závěr si jednotlivé strany kostky žáci přečtou ve dvojicích, tj. např. každý vybere dvě, které považuje za nejzdařilejší, a přečte je spolužákovi. Učitel může vyzvat žáky, aby sami přečetli některou ze stran kostky nahlas, případně požádá žáky, aby doporučili zápis některého ze svých spolužáků – ten ovšem může odmítnout → [Více ①](#)

Klíčová slova

Klíčová slova jsou metodou, která čerpá především z postihování vzájemných souvislostí mezi jednotlivými pojmy. Zároveň se stává východiskem pro tvořivou práci žáků. Základní princip této metody spočívá v tom, že učitel vybere z textu, se kterým mají žáci pracovat, čtyři až pět klíčových pojmů a napíše je na tabuli. Dvojice žáků se snaží promyslet, jak spolu jednotlivé pojmy souvisejí (např. chronologicky). Učitel se může žáků zeptat na jejich hypotézy a zdůvodnění vzájemných vztahů. Pak vyzve žáky, aby si pozorně přečetli text a sledovali, jestli se jejich hypotézy potvrdí. Je vhodné doprovázet tuto metodu kladením otázek ze strany učitele, aby byli žáci nuceni formulovat své závěry. Mimo to rozvíjí metoda klíčových slov následující dovednosti: žák propojuje nabízená slova navzájem i se svou zkušeností a tvoří vlastní závěry; obhájí svou hypotézu dobrou argumentací před ostatními; ze svých závěrů dovede ustoupit, když mu někdo nabídne a zdůvodní jinou lepší hypotézu; formuluje si vlastní otázky k tématu. Klíčová slova najdou uplatnění ve fázi evokace a reflexe (při ověřování původních předpokladů).

Khánova škola

Na adrese www.khanovaskola.cz najdete soubor výukových videí, které jsou složeny do promyšlených návazností tak, aby mohla tvořit ucelenou řadu pro výuku od úplných začátků až po komplexní oborové znalosti. Video netvoří film, ale komentář se zápisem, výpočtem nebo obrázky důležitými k pochopení tématu. Vysvětlení je velmi precizní a propracované do všech detailů. Žák s videem může pracovat i sám. Doporučený postup je obrácený oproti klasické škole, kde žáka s novým učivem seznamujeme ve škole a doma si má učivo procvičit popř. naučit. Zde se žák s učivem seznamuje doma a ve škole úkoly procvičuje pod dohledem učitele, který je schopen individuálně poradit a pomoci. V české verzi jsou zpracovaná videa pro matematiku, chemii, fyziku a informatiku.

Na originálním portále www.khanacademy.org je v angličtině více zpracovaných předmětů a videí (např. biologie, dějepis ...). Součástí originálního portálu je také procvičení formou testů.

Kolem dokola

Kooperativní metoda kolem dokola je založená na systematickém kolování jednoho papíru a jedné tužky ve skupině žáků. Jeden člen skupiny zapíše na papír svůj nápad a pak pošle papír a tužku dále sousedovi po levici. Ten připojí svůj nápad a pošle papír zase dál. Žáci se mohou vyjadřovat k určitému předem stanovenému tématu, mohou též komentovat a doplňovat myšlenky svých spolužáků. Chce-li učitel zajistit vizuální kontrolu toho, že žáci přispívají na kolující papír poměrně stejným dílem, může psát každý žák tužkou jiné barvy. Obdobně jako v případě kolujících flipů jsou rozvíjeny zejména dovednosti týkající se zvažování a formulování výstižných a srozumitelných závěrů v interakci se spolužáky. Vzhledem k nenáročnému a rychlému provedení je metoda kolem dokola vhodná pro fázi evokace i reflexe.

Kolující flipy

I tato metoda vyžaduje velkou dávku spolupráce mezi žáky. Učitel si nejdříve rozmyslí několik zadání (otázek) a podle počtu zadání vytvoří odpovídající počet skupin žáků. Každá skupina obdrží flip s jiným zadáním. Jejich úkolem je vypracovat přímo na flip odpovědi a po uplynutí vymezeného času poslat flip v určeném směru další skupině. Všechny skupiny přispívají (popřípadě také komentují) odpovědi na všechny otázky kolujících flipů. Když se skupinkám vrátí jejich původní zadání, připraví ho k prezentaci s přihlédnutím ke všemu, co se na flipu objevilo, když putoval po třídě. Dovednosti, rozvíjené metodou kolujících flipů, se týkají zejména těchto aspektů: Žák formuluje informace v interakci se spolužáky; naslouchá a zvažuje názory druhých; vyjadřuje se výstižně a stručně; srozumitelně a přehledně prezentuje konkrétní závěry. Kolující flipy jsou metodou vhodnou pro fázi uvědomění si významu.

Myšlenková mapa

Doprostřed tabule nebo papíru se napíše slovo (téma) a žáci mají za úkol do prostoru kolem slova napsat v heslech vše, co je k tomuto slovu napadne. Tyto nápady pak mohou zakroužkovat a spojit s hlavním slovem. Pokud se stane, že spolu souvisejí i zakroužkované nápady, lze i ty mezi sebou pospojovat a tím naznačit jejich vzájemný vztah. Na prvním stupni můžeme s dětmi, které ještě neumí číst, nahrazovat slova obrázky. Později, když už ovládají tiskací písmo, je důležitým krokem učitele, aby kladl vhodné otázky a děti pomalu chápaly souvislosti, spojovaly a třídily pojmy. Učitel si může vytvořit lepící kartičky s pojmy a děti je tak mohou vhodně a jednoduše přiřazovat a přemisťovat dle potřeby.

Office

Na stránce <http://office.lasakovi.com/> se pomocí on-line kurzů (návodů) dozvíte, jak efektivně pracovat s produkty Microsoft Office (Excel, Word, PowerPoint, Access, Outlook, Project, One note). Na stránkách je zdarma ke stažení kniha, která uživateli přibližuje každý produkt pouze v deseti krocích. Veškeré informace poskytované na této stránce jsou zcela zdarma. Díky lepší znalosti produktů Microsoft Office dosáhnete větší efektivity práce.

Od otázky k otázce

Je mnoho aktivizujících metod, jejichž kouzlo tkví v pohybu žáků po třídě. Přestože tyto metody vykazují i některá rizika (např. tendence k nekázní, hluk ve třídě apod.), stávají se cenným zpestřením a alternativou klasické výuky. Jednou z takových metod je tzv. od otázky k otázce. Metoda probíhá sice za volného, ale zároveň částečně řízeného pohybu žáků po třídě. Po místnosti jsou rozmístěny očíslované papíry, na nichž je napsaná vždy jedna otázka. Žáci jsou rozděleni do tří až čtyřčlenných skupin a každé skupině je přiděleno číslo papíru, na jehož otázku má odpovídat. Skupina diskutuje o zadání několik minut a pak zapíše na papír svoji odpověď, názor. Na učitelův pokyn se skupiny posunou k dalšímu papíru, seznámí se s otázkou a reakcí předešlé skupiny a po krátké diskusi připiší svoji odpověď, případně komentář předešlé odpovědi. Takto se mohou skupiny posunovat tak dlouho, dokud je aktivita účelná, nejdéle však do té doby, kdy skupina dorazí ke svému výchozímu papíru. Přínos této metody v oblasti kritického myšlení spatřujeme zejména v následujících oblastech: žák diskutuje o problému; zvažuje názory ostatních a reaguje na ně; zaměřuje dynamicky pozornost; formuluje písemně své myšlenky. Metodu od otázky k otázce lze uplatnit ve fázi evokace a reflexe.

Pětílístek

Je to metoda jakési „básně“ o pěti řádcích, které se řídí určitými pravidly. Na první řádek žák napíše název tématu jedním slovem (obvykle podstatné jméno), na druhém řádku se žáci snaží pomocí dvou slov vystihnout základní popis tématu tj. „Jaké to je?“ (obvykle přídavné jména). Na třetím řádku se snaží zachytit pomocí tří slov děj tématu tj. „Co to dělá?“ nebo „Co se s ním děje“ (obvykle slovesa). Na čtvrtém řádku žák pomocí věty ze čtyř slov vyjadřuje pocit, hledá výraz vyjadřující vcítění se do tématu. Na pátém řádku se pokouší o závěrečnou formulaci podstaty věci jedním slovem.

Žáci mají možnost vyjádřit své porozumění tématu, problému a svůj pohled na téma. Ani u této metody nemusejí žáci pracovat samostatně, mohou se pokusit ve dvojici shodnout na jedné závěrečné variantě pětílístku. Žáci na prvním stupni začínají s jednodušší formou tzv. trojlístkem, kdy pracují jen s prvními třemi řádky. Činnost by měla trvat tak 2 až 3 minuty a poté mohou svou práci přečíst nahlas před celou třídou nebo jen ve dvojici.

Přeházené věty

Aktivita spočívá v tom, že učitel připraví několik lístečků (doporučuje se pět nebo šest). Na těchto lístcích je rozepsána nějaká událost po jednotlivých sekvencích nebo jednotlivé části nějakého logického řetězce. Učitel připevní lístky v zpřeházeném pořadí na tabuli a vyzve žáky, aby sestavili věty do správného pořadí. Žáci si mohou své návrhy zaznamenat do sešitu, nebo chodí jeden po druhém k tabuli a přemísťují vždy jeden lístek podle svého uvážení. Jakmile jsou návrhy správného pořadí zapsány, případně shodne-li se třída na konečném pořadí lístků na tabuli, obdrží žáci text. Při pečlivém a pozorném čtení žáci zjistí, zda srovnali věty správně. Jak již bylo naznačeno v úvodu, metoda zpřeházených vět podporuje rozvoj mnoha dovedností: žák se soustředí na četbu; uspořádá text do logické posloupnosti podle vodítek v textu a podle své čtenářské i životní zkušenosti; dokáže posloupnost zdůvodnit; při srovnávání si formuluje vlastní otázky. Metodu zpřeházených vět lze použít především ve fázi evokace a reflexe.

Přemýšlení ve dvojicích a ve čtveřicích

Tuto metodu lze zařadit mezi časově nenáročné kooperativní metody. Slouží především k tomu, abychom žáky naučili pracovat ve dvojicích a malých skupinách, abychom je naučili poznatky sdílet a učit se od sebe navzájem. Přemýšlení ve dvojicích a následně ve čtveřicích začíná položením otázky nebo formulací problému ze strany učitele. Nejprve promýšlí problém každý žák samostatně. Po nějaké chvíli vytvoří žáci dvojice, sdělí si vzájemně své odpovědi a dále diskutují o problému. V poslední fázi se dvojice spojí s další dvojicí a ve čtveřici si sdělí své názory, nápady. Podstata této metody vede u žáků zejména k rozvoji: cílených, stručných a účelných hovorů; kooperativních vztahů; efektivní interakce; řešení složitějších problémů. Učitel může použít přemýšlení ve dvojicích a ve čtveřicích v podstatě ve všech částech třífázového modelu.

Podvojný deník

Tuto metodu si mohou osvojovat už i starší žáci na prvním stupni. Do svého deníku si na jeho levou stranu zapisují věty a pasáže, jaké je při četbě zaujaly, a ty potom na pravé straně deníku doplňují vlastním komentářem. V komentáři odpovídají na otázky: „Co je přimělo zapsat si právě tuto větu? Co jim text připomněl? Jakou otázku v nich text vyvolal?“ Po přečtení celé knihy žáci zapíší závěrečný komentář a i tady jim mohou pomoci otázky typu: „Co si z přečtené knihy především odnášíš? O čem především pro tebe kniha byla? Čím nejvíce tě kniha zaujala? Žákům, kteří si nevědí moc rady, může pomoci nejrůznější množství nedokončených vět jako: Divím se Líbilo se mi ... Ohromilo mě ... Všiml jsem si ... Potěšilo mě ... Zajímalo by mě ... Nerozumím Nelíbilo se mi Zaujalo mě Překvapilo mě Zajímalo by mě ... Takto tvořený deník je východiskem pro diskusi o knize, jejím smyslu a významu. Z podvojného deníku můžeme udělat také deník trojdílný, kde třetí částí bude komentář učitele reagující na poznámky žáka a výpisky žáka. Záznamy z podvojného deníku umožňují žákům reflexi vlastního čtenářství a mohou si tak zaznamenat svůj vývoj a cestu k přemýšlivému čtení a sledovat ji různými otázkami a komentáři k úryvkům.

Pyramidový příběh

Tato metoda zvyšuje především zájem žáků o samotný proces psaní a zároveň jim ulehčuje převádění jejich myšlenek na papír. Základní podoba metody pyramidového příběhu probíhá ve třech fázích. Žáci nejprve vyplní pyramidu, pak sepíší své myšlenky na papír a ve třetí fázi spolu diskutují o tom, co vytvořili. Pyramida může mít libovolný počet řádků, jejich počet se liší dle vyspělosti žáků a dle požadovaného stylistického útvaru. Základní model se skládá z osmi řádků a pomáhá žákům proniknout do struktury vypravování. Pokyny k vytvoření pyramidy zní následovně: 1. Na první řádek napiš jméno své postavy. 2. Na druhém řádku dvěma slovy popiš svou postavu. 3. Na třetí řádek napiš tři slova, která popisují, kde se tvůj příběh odehrává. 4. Na čtvrtý řádek napiš čtyři slova, která vystihují zápletku tvého příběhu. 5. Na pátý řádek napiš pět slov, která popisují první událost (příčinu zápletky). 6. Na šestý řádek napiš šest slov, která popisují druhou událost (průběh zápletky). 7. Na sedmý řádek napiš sedm slov, která popisují třetí událost (řešení zápletky). 8. Na osmý řádek napiš osm slov, která popisují rozuzlení zápletky. Na základě vzniklé pyramidy tvoří žáci příběh. Metodou pyramidového příběhu se žáci zdokonalují ve: strukturalizaci svých myšlenek; formulování myšlenek; postihování souvislostí; rozvíjení klíčových informací ve smysluplné celky v podobě textu. Pyramidový příběh nalezne uplatnění ve fázi uvědomění si významu.

Párové čtení

Párové čtení dobře využijeme v situacích, kdy text, s nímž mají žáci pracovat, je složitý, přeplněný faktografickými informacemi, velice hutný, popř. zpracovává velice obsažné téma. Žáci pracují ve dvojici ve dvou rolích, které se navzájem podporují a spolupracují. Metoda je vhodná pro fázi uvědomění si významu nových informací při práci s textem odborným i uměleckým. Učitel rozdělí text na několik celků. Každá dvojice žáků dostane jednu část z celku. Dvojice žáků si svoji část textu rozdělí na poloviny a oba žáci si souběžně přečtou první z nich. Jeden z dvojice, „zpravodaj“, reprodukuje vlastními slovy z paměti přečtený obsah; druhý, „tazatel“, sleduje text, navrhuje zpravodaje k informacím, které zapomněl, zadává doplňující otázky. Společně si tak naslouchají, vyjasňují si informace a shrnují je vlastními slovy. Poté čtou oba druhou polovinu, tentokrát s vyměněnými rolmi. Osvědčenou formou reflexe po práci metodou párové čtení je například tvorba plakátu, na který jednotlivé dvojice ztvární obsah svého textu tak, aby byl srozumitelný i pro ostatní, a poté svou práci prezentují ostatním. (Plakáty můžeme nechat pověšené ve třídě, budou podporovat vizuální paměť.) Tímto způsobem žáci seskládají, co obsahovaly jednotlivé texty – vytvářejí tedy společný celek.

Převrácené třídy

V této metodě nahrazuje přímý výklad učitele online vzdělávací video. Výuka probíhá tak, že se žáci nejprve seznámí prostřednictvím videa s probíranou látkou doma online, do školy přijdou již s konkrétními dotazy. Svoje dotazy mohou žáci vložit jako komentář na sociálních sítích, které sdílí s vyučujícím nebo je poslat učiteli na e-mail. Učitel pak otázky roztřídí a připraví takové aktivity, které jsou zaměřené přímo na problematické části. Bezproblémová témata přitom vynechává. V hodině potom učitel využívá čas efektivněji, protože se věnuje hlavně těm částem probírané látky, kterým žáci na videu nerozuměli. Během výuky se žáci učí diskutovat a vznášet dotazy k probírané látce. Tím si utřídí znalosti a získají hlubší vhled do problematiky. Z pasivních posluchačů se mění na aktivní studenty. Při domácím sledování videa každý žák postupuje vlastním tempem. Zároveň se učí být zodpovědný za svoje vlastní vzdělávání. Metoda Převrácené třídy dává příležitost dostat se více do hloubky probírané látky a umožňuje každému žákovi dospět na maximum svých schopností. Video si učitel může vytvářet sám pomocí aplikací nebo využít zpracovaných videí na portále Khánova škola viz Khánova škola → [Více](#)

R/A/F/T

Podobně jako I. N. S. E. R. T. je i tento název výstižnou zkratkou, která znamená „role (= role) – audience (= adresáti) – form (= forma) – topic (= téma)“. Postup R/A/F/T nabízí žákům procvičení celé škály vztahů při psaní. Díky této metodě mohou psát o různých tématech, pro rozmanité adresáty, s rozličným záměrem, v různých formách. Metoda probíhá následovně: Učitel zadá celé třídě téma a potom všichni formou brainstormingu vymyslejí různé role, osoby či instituce, které by o tématu mohly psát. Pokračuje se vymýšlením adresáta, kterému by daná osoba psala. Nakonec mají žáci ještě vymyslet formu, jakou by měl text mít. Každý žák si vybere jednu z nabízených rolí, zvolí si, komu bude text psát a v jaké podobě. Po dobu patnácti až dvaceti minut tvoří žáci své texty, které by měli v poslední fázi metody sdílet s ostatními (předčítat ostatním, vyvěsit k nahlédnutí, publikovat v třídním časopise apod.). Dovednosti rozvíjené metodou R/A/F/T: postihování vzájemných vztahů a souvislostí; vnímání problému z jiné perspektivy; volba odpovídajících jazykových prostředků; tvoření vhodných otázek; aplikace nabytých zkušeností. Metodu R/A/F/T lze využít ve fázi evokace, uvědomění si významu a reflexe. Sama se stává realizací celého modelu

Rozečti se

Na portále www.rozectise.cz je k dispozici online výuka obsahující kompletní e-book o rychlém čtení, 20 lekcí a doplňková cvičení.

sPřednášky

Na portále <http://www.sprednasky.cz/> najdeme video přednášky na různá témata pro širokou skupinu zájemců. Přednášky jsou určeny spíše pro starší žáky a pro zájemce o větší vhled do problematiky. Přednášejícími jsou osobnosti jako astronom J. Grygar nebo fyzik D. Drábová. Předměty zde najdeme matematiku, fyziku, astronomii, biologii.

Skládankové učení

Při této metodě si žáci přímo sdělují navzájem nové poznatky. Princip skládankového učení tkví v rozdělení žáků do tzv. domovských a expertních skupin. Každý žák má svoji domovskou skupinu (např. „modří“). V rámci této skupiny je mu přiděleno číslo a text. Expertní skupina vznikne shluknutím všech stejných čísel z jednotlivých domovských skupin. Úkolem expertní skupiny je nastudovat novou látku a vymyslet způsob, jakým ji zprostředkují spolužákům v domovské skupině (každá expertní skupina má přiděleno jiné téma, jinou část textu apod.). Látku prodiskutují s kolegy tak, aby každý všemu rozuměl. Poté se žáci vrátí do svých domovských skupin a učí ostatní tomu, co prodiskutovali a co si připravili v expertní skupině. Spolužáci se podle potřeby dotazují svého experta, případně celé expertní skupiny. Učitel sleduje průběh skupinové práce, aby včas postřehl nějaké zásadní zkrslení při přenosu informací. Kooperativní učení ovlivňuje celou řadu faktorů, od individuální odpovědnosti až po rozvoj sociálních dovedností. Skládankové učení je zaměřeno na následující dovednosti: žák zaujímá různé role ve skupině; najde v textu podstatné informace a odliší je od vedlejších; vytváří si vlastní strukturu získaných informací; učí druhé; přijímá odpovědnost za učení druhých a za společný výsledek; přijímá od druhých zpětnou vazbu. V průběhu této metody se realizuje kompletní model E – U – R.

T-graf

Metoda k ujasnění si postojů k dané otázce. Třídění protichůdných argumentů a názorů. Rozdělíme si papír na dva sloupce. Do levého sepíšeme všechny klady a do pravého všechny zápory, které nás napadnou k danému problému. Žáci si vezmou vhodný papír, připravenou grafickou kartu. Do záhlaví si zapíší centrální otázku, kterou budeme zkoumat. Volným psaním přiřazují asociace nejprve do levého a pak do pravého sloupce. Vzniklý rozbor může sloužit jako podklad pro tvorbu textu na zadané téma. T-graf může také sloužit jako grafický organizér pro různá uspořádání: roztřídění kladů a záporů, výhod a nevýhod, fakt a domněnek, silných a slabých stránek. Jako shrnutí, co se mi líbí a nelíbí na nějaké situaci. Zdroj myšlenek pro další zpracování. Co už z daného tématu umím a co neumím. Shrnutí na začátku hodiny a porovnání na konci hodiny. Dobré pro zpětnou vazbu. Třídění, co kam patří. Rozděl do skupin zvířata domácí, divoká. Doplňování protikladů. Dvojice slovíček v cizím jazyce a překlad. Jako možnost rozhodování se. T-graf můžeme pro starší žáky ztížit když plusům a mínusům přidělíme podle důležitosti hodnotu (např. 1 – méně důležitý bod, 2 – středně důležitý, 3 – podstatná záležitost) a po součtu celkové hodnoty plusů a mínusů se můžeme snadněji rozhodnout.

Třífázový rozhovor

Třífázový rozhovor je kooperativní diskusní aktivita, při které se studenti postupně vystřídají ve třech rolích. Rozdělíme skupinu do trojic, každý žák ve skupině bude označen písmenem A, B, C. Určíme čas, který chceme diskusi věnovat (obvykle je to celkem 15-20 minut), a vybídíme skupiny, aby se rozhodly, jakým způsobem si časovou dotaci rozdělí a jak budou ve skupině kontrolovat čas, aby se ke slovu dostali rovnoměrně všichni. Žák A hovoří o tom, co ho zaujalo (odpovídá na otázku/otázky), žák B se doptává na podrobnosti, žák C zapisuje klíčové odpovědi žáka A na papír a na závěr shrne nejpodstatnější informace. Poté se role vymění tak, že B hovoří o tom, co ho zaujalo (odpovídá na otázku/otázky), C se doptává na podrobnosti, A zapisuje klíčové odpovědi B na papír a na závěr shrne nejpodstatnější informace. A ještě jednou výměna, C hovoří o tom, co ho zaujalo (odpovídá na otázku/otázky), A se doptává na podrobnosti, B zapisuje klíčové odpovědi C na papír a na závěr shrne nejpodstatnější informace. Následuje prezentace pro celou třídu, ve které trojice shrnou, co je zaujalo, a o čem (i pro ostatní spolužáky snad zajímavém) ve skupince diskutovali. Oporou jim může být zápis, který při práci vznikl.

Učíme se navzájem

Učitel nejprve rozdělí text, se kterým mají žáci pracovat na zhruba stejné části. Každá dvojice ve třídě dostane jednu část a tu si mezi sebou rozdělí na dvě stejné poloviny. Žáci se předem domluví, kdo bude v roli učitele a kdo v roli žáka. Oba členové skupiny si přečtou první část textu a ten, kdo je v roli učitele, řekne, o čem se dočetl, a druhý z dvojice může klást otázky. Následuje přečtení druhé části textu a role si mohou žáci mezi sebou vyměnit. Každý sám si potom zapíše, o čem text byl, poté si vzájemně své poznámky přečtou a dohodnou se na společném zápisu.

Volné psaní

Žák má za úkol vyjádřit se k danému tématu, problému nebo otázce, a to písemně během 2-10 min. Píše vše, co jej napadne, v celých větách, bez ohledu na pravopisnou, gramatickou nebo stylistickou správnost. Doba, po kterou žáci píšou, musí být předem stanovena. Psát se musí bez zastavování a stejně tak se i žák nemá vracet k již napsané myšlence, aby ji opravil.

Vím – chci vědět – dozvěděl jsem se

První dva sloupce žáci vyplňují na začátku výuky, kdy do prvního sloupce napíší, co všechno o zadaném tématu vědí, do druhého sloupce, co všechno by se chtěli o tématu dozvědět. Poslední sloupec je fází reflexe, kdy si žáci napíší, co všechno se o daném tématu dozvěděli, naučili ... Je to jakési shrnutí. Je vhodné, aby se pak tato metoda provedla na tabuli a žáci říkali své návrhy, jež si napsali. Uslyší tak od ostatních, co napsali a pokud budou chtít, mohou si nápady spolužáků napsat k sobě. Tato metoda umožňuje, aby se žáci vyjadřovali písemně a v heslech, které při prezentaci umí okomentovat

Vennův diagram

Tato metoda využívá grafického znázornění informací, které považují žáci za podstatné pro vyjádření kontrastu myšlenek nebo jevů a jejich styčných oblastí. Vennův diagram je tvořen dvěma i více částečně se překrývajícími kruhy (čtverci, obdélníky). Aktivita začíná vymezením témat, jevů, o kterých mají žáci uvažovat. Žáci si načrtnou diagram a do každého obrazce vypisují rysy, vlastnosti, podstatné znaky vždy jednoho tématu. V průniku obrazců by se měly objevit informace, které jsou oběma tématům společné. Informace o daném tématu shromážděné touto cestou by měly být konfrontovány s věrohodným zdrojem. Učitel může žákům nabídnout rozmanité učební texty, vhodné jsou opět různé podoby diskuse mezi žáky i s celou třídou. Metoda bývá hojně využívána pro skupinovou práci. Metoda Vennova diagramu rozvíjí zejména tyto dovednosti: žák rozlišuje konkrétní společné a rozdílné rysy dvou nebo více srovnávaných jevů; zobecňuje nebo konkretizuje. Vennův diagram je možné použít ve fázi evokace i reflexe → [Více](#)

Zpráva z několika zdrojů

Jedná se o metodu, která vede žáky k tvorbě vlastních otázek a k posuzování informací z různých pramenů. Východiskem je stanovení tématu, které zvolí učitel, nebo si ho určí sami žáci. Poté si každý žák nakreslí na papír jednoduchou tabulku: kolonky v prvním řádku budou uvádět názvy různých zdrojů (učebnice, časopisecký článek, přednáška, rozhovor s odborníkem...). Do sloupce na levé straně budou vepsána tvrzení o tématu nebo otázky, které je třeba zodpovědět. Otázky mohou tvořit jednotlivci nebo skupiny, mohou být také zadane učitelem. Jakmile žák zodpoví všechny otázky podle různých pramenů, může napsat o daném tématu např. zprávu nebo „vědecké pojednání“. Dovednosti rozvíjené metodou zprávy z několika zdrojů: Žák formuluje otázky se vztahem k tématu; vyhledává informace v pramenech; ověřuje si a porovnává informace; hodnotí věrohodnost jednotlivých pramenů a učí se kritice pramenů. Tato metoda zahrnuje celý model E – U – R.

